

ACC. N:R. M. 6468:1-12
Landskap: Småland. Upptecknat av: Carl Viking.
Härad: Uppvidinge ö Kanbolvs. Adress: Suråkra, "Kråksmåla"
Socken: Älgshult ö Kråksmåla. Berättat av: Byggnäkt. M. Gustavsson.
Uppteckningsår: 1940. Född år 1858 i Kråksmåla sock.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

II: 37.

Lista 37. Uppteckningen berör Fähus

Vol: 9.

Sidor 70-81.

Samme Sagerman, som till Vol: 1. och 8.

Skriv endast på denna sida!

exp. alla
5/11

ACC. N:R.

M. 6468:1

Landskap:

Småland.

Härad:

Uppvidinge ö Handbors.

Socken:

Klghult & Kråksmåla.

Uppteckningsår:

1940.

Upptecknat av:

Carl Vikius.

Adress:

Furåkra "Kråksmåla.

Berättat av:

Byggnätl. M. Gustavsson.

Född år

1858. i Kråksmålasocken.

LUNDS UNIV.

FOLKMINNES-

ARKIV

1. A-B. Ortsbestämningar. Läs ovan!

(70.

2. A-B. Personbestämningar. Jito.

3. A. Här har hos oss förekommit fähus med s. k. förstu; vilken hos oss hette och heter "Portskjul." Här märkes fähus å ena sidan, så "Portskjulet" med sitt slinder (lida) och sedan faderlidan, som hos oss heter "Givelada." Plan-teckning och fähuset sett från gårdsidan, se teckning n:o 2 o. a. b. obs! Vi märke att djuren kördes i och genom fähusets gavel där i "Portskjulet." då var porten åt gårdsidan stängd, men den andra porten mitt emot öppen åter till Valgatan, som ledde ut till betesmarken.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6468: 2

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Vikner.

Härad: Uppvidinge ö Handbörds.

Adress: Furåkra, "Kråksmåla.

Socken: Råghult ö Kråksmåla.

Berättat av: Byggnäst: M. Gustavsson

Uppteckningsår: 1940.

Född år 1958. i Kråksmålasocken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Men så se vi en dörr bred åt gårdsidan (N.)
på Fåhuset. Jo, så det var så hos oss i gam-
mal tid att våra bönder hade i regel blott
en häst, men därtill ett par stora oxar,
Och när som vora okade måste vi
köra ut och in med oxarna genom den
breda dörren, ty så stora djur gäende
tilljämtes krävde stort utrymme. Vidare
var det ofta så i dessa fåhus att stul-
let var förlagt inne i fåhuset, det var
varmare vintertiden för en sveffig häst
att bli installad i fåhuset än i afstallen.
Så finnes ännu stallet i mindre gård
i fåhuset strax här i byn Rindshult Kråks-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6468:3

Landskap: Småland. Upptecknat av: Carl Viking,
 Härad: Uppvidinge- & Tranås. Adress: Furåkra "Kråksmåla".
 Socken: Kåghult & Kråksmåla. Berättat av: Ryggmäst: N. Gustavsson.
 Uppteckningsår: 1940. Född år 1859. i Kråksmålasocken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

målasocken hos Landbrukare F. A. Karl (72.
 son och hos Landbruk: John Bard. För-
 klaring över teckning nr 20 a. från Landbruk:
 F. A. Karlsons gård. 1. Foderkammaren. 2. Port till
 foderkammaren. 3. 3. De två hästspilborna.
 4. 4. 4. 4. 4. 4. Kornas bås. 5. 5. 5. 5. Ungvåtens bås. 6.
 Kätte för spädkalvar. 7. Sörr till Portskjulet. 8.
 Färkätte. 9. Port till färkätten. 10. Stora dörren
 för de oshade oxarna. 11. 11. Oxarnas Bås. 12. 12.
 Stubarnas Bås. 13. Portskjulet (första). 14. 14. Porten
 till Portskjulet. 15. Sörr från Portskjulet till
 Giveladan. 16. Giveladan. 17. Sörr från den fria
 till Giveladan. Nedan å teckning 20 b. se vi
 benämnda fähus, Portskjul och givelada

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6468:4

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Viking.

Härad: Uppvidinge ö länbörd. Adress: Furåkra "Kråksmåla.

Socken: Alghult ö Kråksmåla. Berättat av: Byggnäst: M. Gustavsson.

Uppteckningsår: 1940.

Född år 1858. i Kråksmålasocken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sedda från gårdsplanen. Obs! Till Portf. 73.
 l. = (förstun) var 2. portar eller och 2 stora dörrar.
 Portskulet var öppet åt husets båda långsidor,
 ty skulet gick tvärs över huset. Fåhuset å teck-
 ning n: 20 b. b. har en dörr ut direkt i det fria där
 de båda oxarna passerade. b) Obs! Men det före-
 kom fåhus, där stall, fåhus och foderlada
 voro var för sig utan portskjul, men under
 samma tak. Se den enkla planritning n: 21 c.
 Förklaring till planritning 21 c. — 1. Stora dör-
 ren till stallet. 2. 2. Spiltorna. 3. Port till foder-
 rummet. 4. Foderrummet. 5. Dörr mellan stall
 och fåhus. 6. Hjurens bås (där tjur förkam) 7. 7. 7.
 7. 7. kornas bås. 8. 8. 8. 8. Ungquärens bås. 9. Dörr till Säd-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6468:5

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Viking.

Härad: Uppvidinge & Lundbörds.

Adress: Furåkra, Kråksmåla.

Socken: Ålgårds & Kråksmåla.

Berättat av: Byggnäst: M. Gustavsson.

Uppteckningsår: 1940.

Född år 1858 i Kråksmåla socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

selstacken. 10. Kätte för spädkalvar. 11. Sörr mat⁽⁷⁴⁾
 lan fähus och foderlada. 12. Färekätte. 13. Port
 till färekätten. 14. Stora dörren från fähuset
 ut i det fria. 15. 15. Oxarnas bås. 16. 16. Stubarnas
 Bås. 17. Givelladan (= Foderladan) 18. Sörr till foder-
 ladan från det fria. Vidare hade vi en fägg
 till av fähus. Här var stall och fähus under sam-
 ma tak, men foderlada samt 2 loalador
 och loge under samma tak och bildade
 då den sista byggnaden rätt vinkel mot
 fähusbyggnad och stall. Se teckning n: 2. d.
 Förklaring till Planritningar n: 2. d. — 1. är
 Sörr till stallet. 2. Hallrummet. 3. Sörr mellan
 stall och fähus. 4. Sörr till Födselstacken. 5. Stå-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6468:6

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Viking.

Härad: Uppvidinge ö Kaulbärs.

Adress: Furåkra, 2^a Kråksmåla.

Socken: Östergård ö Kråksmåla.

Berättat av: Byggnäst. M. Gustavsson.

Uppteckningsår: 1940.

Född år 1858 i Kråksmåla socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ra dörren till fähuset. 6. Dörr på gaveln (75.
 till "Vallgatan", som markeras av 2 prickade
 linjer. 7. År dörr till föderladen. 8. År Föderladen.
 9. minsta Lagladen. 10. Dörr till minsta Lagla-
 dan. 11. Stora logdörren. 12. Stora logladen. 13. Dörr
 till Stora Lagladen. Obs! x Sär kunde stundom en
 vagnbod vara under samma tak. Dessa 3 ty-
 per av fähus, som hittills beskrivits är från
 mycket äldrig tid till omkring 1840. men bråk-
 lam vara så gamla, så har dock många
 stått till 1900, ja ett och annat till omkring
 1920, men nu äro dem borta såvitt vi veta.
 Som redan skrivits, så efter 1940 till nära
 1900. så byggde man alla dessa hus i en länga.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 6468:7

Landskap: Småland.

Härad: Uppvidinge ö Handbörd.

Socken: Ålgård ö Kråksmåla.

Uppteckningsår: 1940.

Upptecknat av: Carl Viking,

Adress: Furåkra, ⁷ Kråksmåla.

Berättat av: Byggnäst: M. Gustavsson.

Född år 1858. i Kråksmålasocken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

se teckning n° 22. (Egentligen Planritning.) (76)
Förklaring till planritning n° 22. — 1. Stora
stalldörren. 2. Skallet. 3. 3. 3. Spillor. x Sörr mellan
stall och fähus. 4. Port till foderrummet. 5. Fa-
derrummet (även kallad skärkammare, emedan
man där skar hackelse.) 6. Trappa till stallskind-
ret. 7. 7. 7. 7. 7. 7. 7. Kornas bås. 8. Sörr till gödselstacken. 9. 9.
9. 9. Grynötabås. 10. Kätte för spådkalvar. 11. Sörr mellan
fähuset och Siveladan (Foderladan.) 12. Fähuset.
13. Färakätte. 14. Port till färakätten. 15. Stege till
fähuslindret, där läckärvar merkas till fä-
ren. 16. Stora fähusdörren. 16. 16. Oxarnas bås. 17. 17.
stubaras bås. 18. Öfre dörr till foderladan. 19. Fa-
derladan. 20. Öfre dörr till Lilla Lodaladan. 21. Lilla

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6468:8

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Viking,

Härad: Uppvidingebro Handbörd.

Adress: Suråkra, Kråksmåla.

Socken: Kåghults Kråksmåla.

Berättat av: Byggnäst: M. Gustavsson.

Uppteckningsår: 1940.

Född år 1859 i Kråksmåla socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Loaladan. 22. Stora logdörren. 23. Logkistan. (77)

24. Lilla Logdörren. 25. Sörr till stora Loaladan, den och "Värlaa" hette. 26. Stora Loaladan. Dessa hus känna vi och fäderna i våra orter; men ej flera sorters fähus till 1900. Som, som sedan byggts hos oss äro helt annorlunda, i många värländ typer, men som får väl bli en fråga för sig. Här är inga sammarpfähus medtagna. Att fähuset varit inrymt i källarartad undervåring vet vi ej.

B. Fähuset låg alltid i d. s. h. "Fägård", vilken genom inhägnad var skild från "Mausgård" planen; men det upptecknade vet vi att fähuset bildade Långa mer eller mindre med andra hus.

ACC. N:R.

M. 6468: 9

Landskap: Småland.

Upptecknat av:

Carl Vikberg

Härad: Uppvidingeö Handbärs.

Adress:

Tärakra, "Kråksmåla"

Socken: Stigshultö Kråksmåla.

Berättat av:

Ryggväst: Mr. Gustavsson.

Uppteckningsår: 1940.

Född år

1958.

i

Kråksmåla socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

C. Karna och övriga fäkeatur (spädhalvarna) (18.
frånräknade vara bundna i Bäs med huvuden
mot ryfterväggarna, alltså låga i de allra flesta
fall bösen mot ryfterväggarna, vilket framgår
av planritningarna. c.) Att det funnits eld-
stad i fähuset vet absolut ingen hos oss.

Vid lekna varunde vi vatten inne i stupans
spis, eller och ute i en stor gryta i en enkel
ryppmurning i det fria, men där, som ha-
de byk, brygg och slaktstuga varunde vatten
där i en stor, innemurad gryta om 40 kanndes
rymd. Inna byggvad var en liten enkel
stuga, med smärten till golv. Våra gamla
fähus vara byggda av kärpur i "knuffmuring"

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R.

M. 6468:10

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Vihing.

Härad: Ålpsvidinge & Handbores.

Adress: Furåkra, Kråksmåla.

Socken: Ålphult & Kråksmåla.

Berättat av: Ryggmäst: M. Gustavsson.

Uppteckningsår: 1940.

Född år 1858. i Kråksmåla socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Någon gång i "Skiftesverk". Korsvirke var fähus ⁽⁷⁹⁾ i väldigt åldrig tid; men dessa fähus av rundtimmer mindes blott min mormor, Susanna Erlandsdotter, att hon sett något sånt ung. Den timringstypen tillhörde 16-1700-talen. Av sten byggdes tillika med ler och kalk fähus å någon herregård, men ytterst sällan i våra orter. Icke av tegel. Ej heller av enbart bräder, ty den fähusen av bräder hade blivit för kallt vintertid.

4.A. Se 3. först beskrivna fähus typerna förekommo samtidigt hos oss.

B. Man bör om dessa 3. typer säga att den vara lika vanliga; ty den ene tyckte om den och en

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6468:11

Landskap: Småland.

Upptecknat av:

Carl Vikberg,

Härad: Uppvidinge ö Hålsjö.

Adress:

Tjäråkra, Kråksmåla.

Socken: Råghult ö Kråksmåla.

Berättat av:

Byggnäst: M. Gustavsson.

Uppteckningsår: 1940.

Född år

1959. i Kråksmåla socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

annan än den typen, därför förekom alla (80.
3 typerna t.o.m. i en stor By.

G. Den äldre (jag antar den typ, som byggdes efter
1940.) den vet vi att den uttrände efter hand
de äldre typerna, och åtskilliga av 1940-ta-
lets fähus gagnas hos oss ännu fast in-
redningen ej är den samma.

S. A. Fähuset gagnades året om så tillvida, att
korna där bundas in till natten även om
sommaren. Stundom och oxarna, när
man hade dem hemma till körning.
Alla de öfriga djuren (utom fåren) fingo
vara ute om nätterna. Fåren låga på sam-
maren i en "fårahytt". Gården drev vall-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6468:12

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Viking.

Härad: Uppvidinge ö Klavare.

Adress: Furåkra, Kråkumäla.

Socken: Råghult ö Kråkumäla.

Berättat av: Byggnäst: M. Gustavsson.

Uppteckningsår: 1940.

Född år 1858. i Kråkumälasocken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

pojken hem på färgården intill fähuset. (8).
ty på samrarna voro ej vargarna så våg-
gånga & vallhunden höll vakt, sade min
mormor.

B. Med de 3 först beskrivna fähus typerna
avses tiden till 1840-talet, sedan den sist be-
skrivna typen (husen i en långa) till om-
kring 1900 eller vi säga 1890.

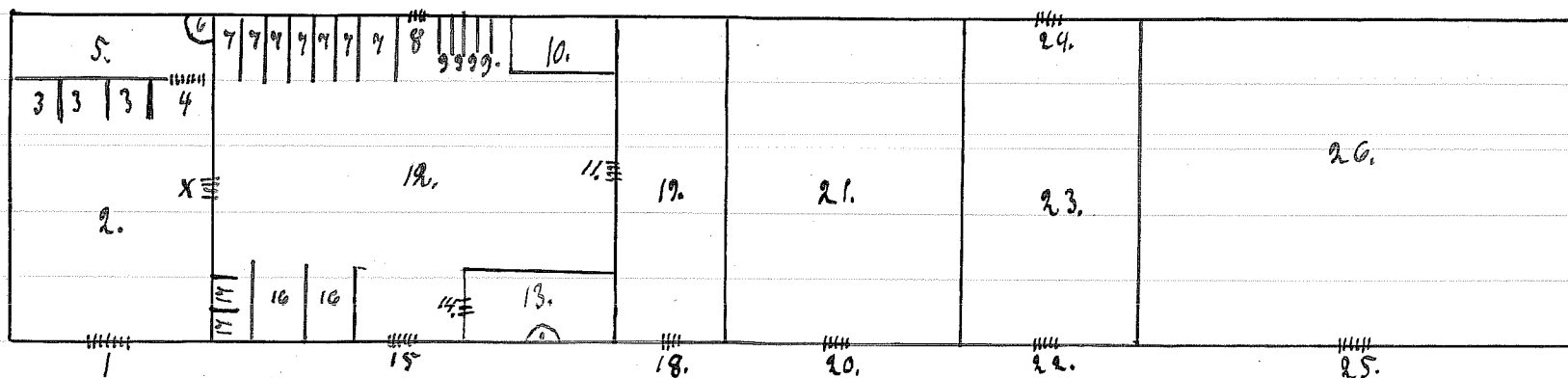
C. Vi veta att de först beskrivna 3 typerna gå
till medlet av 1700-talet, ty på min Faders
F.d. gård fanns ett sådant fähus byggt 1760
av Riksdagsman Nils Bengtson.

D. De 3 först bemälda fähus typerna begagnades till
1850 på en och annan till 1885. Så länge dem höll.
G.a. Läs avan!

Skriv endast på denna sida!

M. 6468: 12a

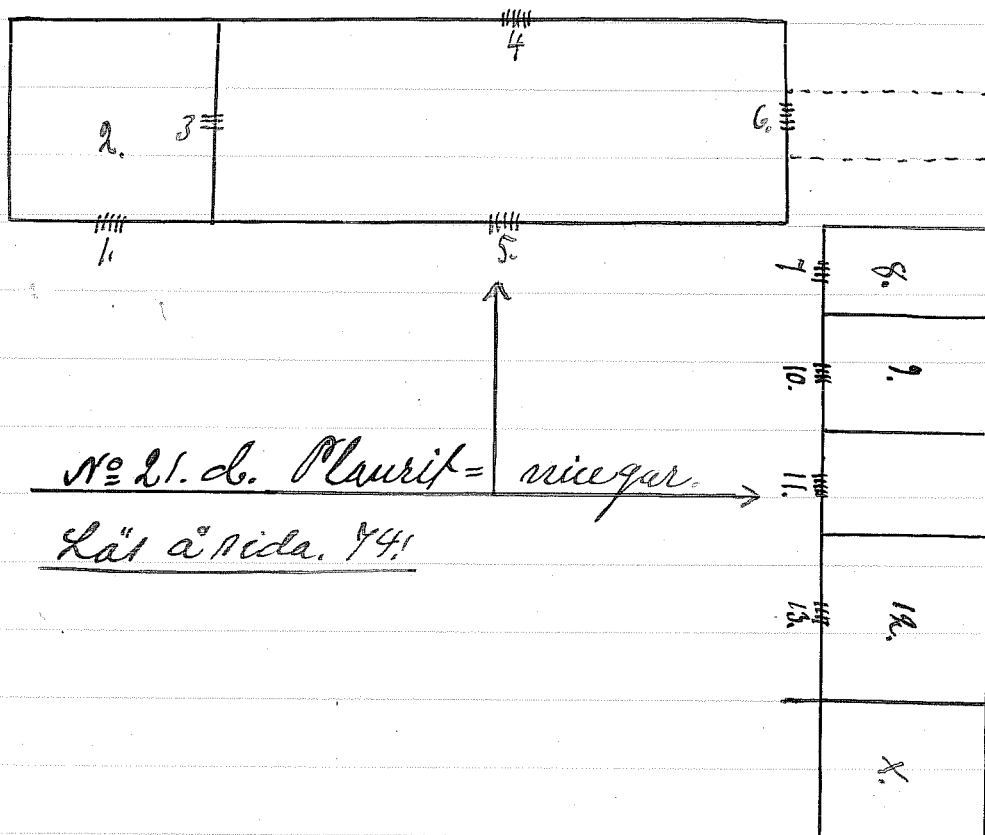
LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Nº 22. Planritning till de Fåhus m.m., som har oss byggdes tiden
från 1840. till omkring 1900. Läs å sida 76. i Upppteckning-
arna!

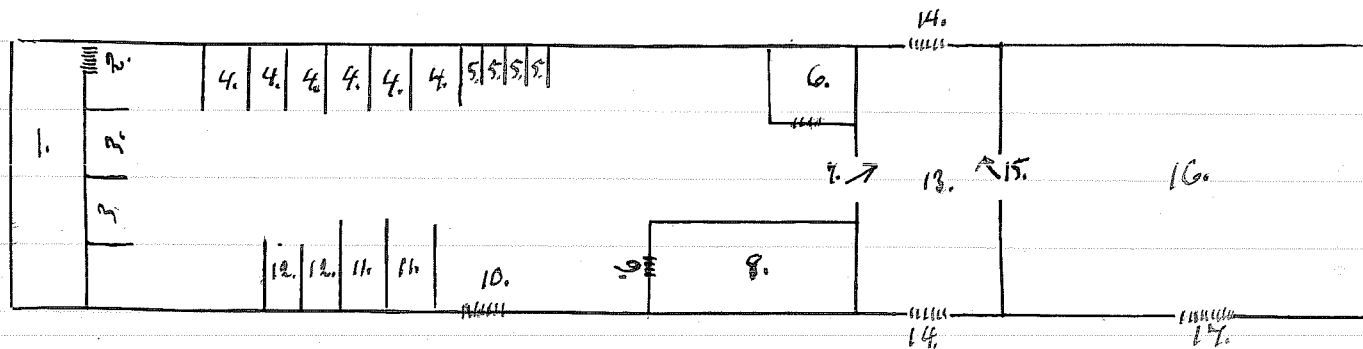
M. 6468: 126

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

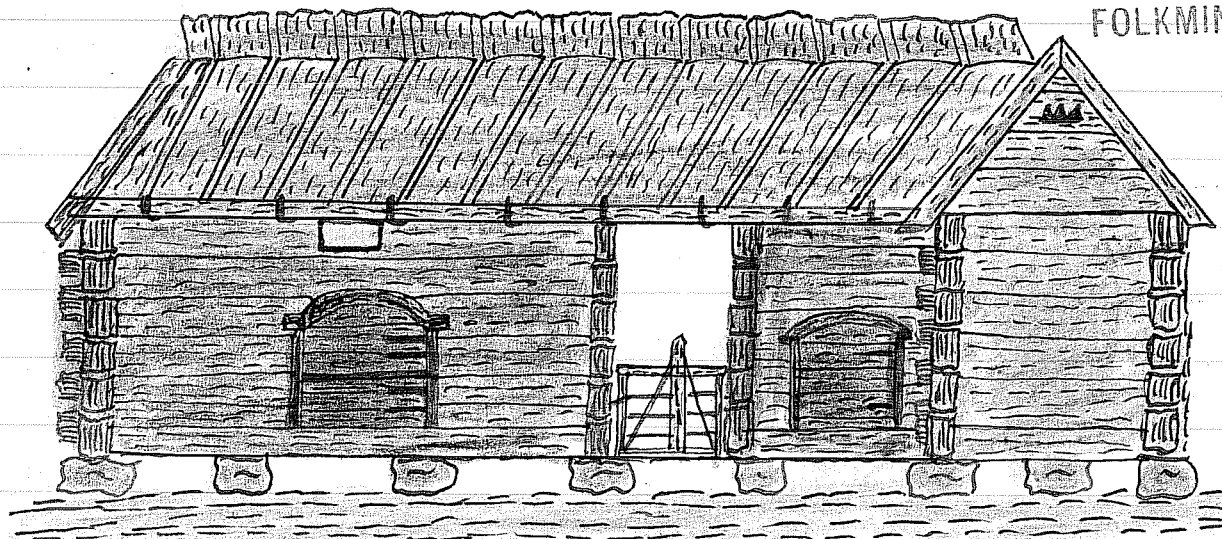

M. 6468:12c

N° 20. a. Planimering å stall i fähuset, fähus, Portskjul och
obs! (Rörigt) Sivelada, från Lindshult, Kråksmåla.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

N° 20. b. Fähus med Portskjul och Lada till avrustäende
obs! Byggt före 1840. Planimering.

ACC. N.R. M. 6468:13-22

Landskap: Småland. Upptecknat av: Carl Viking
 Härad: Uppvidinge ö Lanövids Adress: Juråkra, 2^a Kråksmåla,
 Socken: Älgshult ö Kråksmåla Berättat av: Lant: J. Nilsson, m. p.
 Uppteckningsår: 1940. Född år 1884. i Älgshultsmacka.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lista 38. Uppteckningen berör sammarfåhus,
kerdeskjul och Väktarestugor.

Vol: 10.

Sidor 89. — 90.

IV:98.

acc. v. 1/10

ACC. N:R. M. 6468:13

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Viking

Härad: Uppvidingbo härad.

Adress: Furåkra, i Kråksmåla.

Socken: Ålgö Kråksmåla.

Berättat av: Lantb. F. Nilsson, m.f.

Uppteckningsår: 1940.

Född år 1854 i Ålgö socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

F.d. Lantbrukaren Ferdinand Nilsson, född 1854 i Tagraskog, Ålgö socken, Kråksmåla Län. Söd 1924 sammanstädes. Nilsson var gift och tillsammans med sina 9 systrar och tjänst dräng skötte han gården 18 m. t. Nilsson var ej den sämste till att berätta och ville gärna bli trodd; även då man förstod att att sägna na vora blandade med skräck, ty det tyck tes som han själv trodde därpå 1891. Hade jag sam 17-åring tjäns i år hos Nilsson, och jag fann honom, som en synnerligen god husbunde. I hans gård var, så långt fram i tiden samman städes för korna.

ACC. N.R. M. 6468:14

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Earl Viking

Härad: Uppvidinge ö Handbovds: Adress: Turåkra, "Kråksmåla."

Socken: Ålgö ö Kråksmåla. Berättat av: Lantb: F. Nilsson, m.f.

Uppteckningsår: 1940. Född år 1854. i Ålgö socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1. A-B. Ortsbestämningar, se ovan (82.)
2. A-B. Personbestämningar, dito.
3. A. a.) I gammal tid, då jorden var mindre skiftad, så förekom här sammarfähus. Där korna mjölkades morgon och afton och voro i fähuset bundna över natten. b.) Sammarfähusen voro ett gott stycke utanför byarna $\frac{1}{4}$ mil därifrån, då man skall räkna längden av den dåliga väg, som ledde ditut. Fäbodas, som t. ex. i Salarna, har ej förekommit hos oss. - Orsaken med dessa sammarfähus hos oss var att en och annan bonde hade sin "kohage" långt från gården, pydet låg flera slätter gården och åkras mellan byn

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6468:15

Landskap: Småland.
Härad: Västerviks-Åre.
Socken: Åre.
Uppteckningsår: 1940.

Upptecknat av: Carl Viking,
Adress: Furåkra, "Kråksmåla".
Berättat av: Lantb: J. Nilsson m. f.
Född år 1854 i Årehults socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

och sammarfähuset. Att morgon och afton (83.
driva korna över dessa åkrar och slätterar
är gick ej för sig, det hade vällat stor skada på
gräs och gröda. Att köra djuren den långa vä-
gen utifrån var för fidsäddande, så byggde
man sammarfähus. Så gingo 2 av husets döttrar
eller dotter och tjänarinnor till sammarfähu-
set morgon och afton och mjölkade, pyöver be-
mälda åkrar och gärdar var gångstug, som
var nära ditut och grindar att öppna eller
stänga efter behov mellan de olika inueha-
ven i åker och äng. I gammal tid (s. v. s. före
1840, så följdes korna om dagen av en "Vall-
ke" för vargarnas skull, ty dem vore aldrig

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 6468:16

Landskap: Småland. Upptecknat av: Earl Viking
Härad: Uppvidinge & Bondhög. Adress: Turåkra, Kräksmåla.
Socken: Älgshult & Kräksmåla Berättat av: Lantb. F. Nilsson, m. f.
Uppteckningsår: 1940. Född år 1854. i Älgshultssocken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

att lita på dessa glupiska rovdjur. I gammal⁽⁸⁴⁾
tid mjölkade ej manfolken korna i våra or-
ter, det var kvinnoarbeta, men valpajken
följde flickan eller flickorna på aftnarna
och hjälpte dem bära de ofta tunga mjölk-
flaskorna. Sammarfähus och mjölkbärande
flicka; se teckning N: 28! Motivet från Fag-
raskog, Älgshultssocken 1891. Flickan hade
"Bräsk" med små kedjor vid vilka hon ha-
kade de tunga flaskorna; fy "bräsk" nu-
derlättade betydligt. Herdegjäll eller ängs-
väktarebodar har ej förekommit i våra
orter, obs! Men "herdehyttor" i stora godti när-
liggande socknar, skall något skrivas om

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6468:17

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Vikberg

Härad: Uppvidinge & Lundavädd.

Adress: Turåkra, Kråksmåla.

Socken: Ålgö och Kråksmåla.

Berättat av: Lantb. F. Nilsson, m.f.

Uppteckningsår: 1940.

Född år 1854 i Ålgö socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Längre fram i uppteckningarna. Vid tiden⁽⁸⁵⁾ 1891 fanns sparsamt sammarfähus i byn Raskebo och byn Thorskult m.f. i Kråksmålasocken, men senare tidens "Laga ägodelningar" har gjort att betesmarkerna blivit bättre förlagda, så nu finnas inga sammarfähus hos oss. Varje bonde i byn hade sitt privata sammarfähus, där sammarfähus förekommer. B. Sammarfähusen sökte man bygga i betesmarken så nära gården, som möjligt, med åtanke på den gemaste stigen förbi åkrar och slättergårdar, och sammarfähusen låga ej i klungor, utan var för sig. Ej alla bönder i en stor by hade sammarfähus, samtliga kohage låg så till att

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M.6468:18

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Viking

Härad: Uppvidinge ö Handbörds.

Adress: Furåha, "Kråksmåla."

Socken: Ålgö och Kråksmåla.

Berättat av: Lantb: F. Nilsson m. f.

Uppteckningsår: 1940.

Född år 1854 i Ålgö och Kråksmåla.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

man på aftnarna kunde gott driva hem kor⁽⁸⁶⁾
na till gårdens fähus. men så hade vanligen
den handen t.ex. "ökhage eller kösthage" långt från
gården. Sammarfähusens tillkomst förklä-
ras därav att t.ex. hornas betesmark (= kohagen)
låg för långt från gården, så det hade va-
rit för födsälande att morgna och aftna dri-
va djuren den långa vägen.

C. Sammarfähusen vara ej knuttimrade utan
av stående bräder, s. k. "inspikade". Vanligast
var dörren på gaveln. Fåga fönster utan blott
2 gluggar på långsidan. Desslika golv endast
där djuren stodo bundna, och bindlarna
voro björkvidjor, som legat i "sillacka" för att be-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R.

M. 6468:19

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Viking

Härad: Uppvidinge ö Hålsjö.

Adress: Furåkra "Kräksmåla".

Socken: Ålgshult ö Kräksmåla.

Berättat av: Lantb: F. Nilsson m. f.

Uppteckningsår: 1940.

Född år 1854 i Ålgshults socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

va stora och starka. Herdefjäll, hos oss kalla-
de "herdekojor" vara det samma som en gam-
malida kolshytt i form av ett tappigt tält.
Spisen var av grästen och lura, väggarna vara
itu klivna furustammar med runda si-
dan inåt. På "Klousidan" lades stora gran-
barkar eller näver och därpå ett tjockt
lager (cirka 10 tum) jord. Sörren var en län,
som lyftes dit och där. Stängsen var en "Britts"
på marken inne i "Herdekojan" och bädden av
grauris och mossor. Herden hade kok och stek-
kärle i hytten. Enligt min mormor Susanna
Örlandsdotters uttåg m. f. gamla, så hade man
sådana "herdekojor" på de stora, milslånga sko-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6468:20

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Vikner,

Härad: Öppvidinge & Åreby.

Adress: Furåkra, "Kriksmåla."

Socken: Ålgö & Kriksmåla.

Berättat av: Lantb. F. Nilsson, an. f.

Uppteckningsår: 1940.

Född år 1854. i Ålgö socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

garna å Grevegodset Ökrefors i Hellebergasöken⁸⁸.
Kranoberglän, liksom på Sövsjöström i den
handa socken, Kranobergs-län och liksom Ålgö
i Fagerhultssocken, Kalmar-Län. En så-
dan Herde hade ordnad drängalän och vaktade
ett 50-tal ögnöt på de stora skogarna. Han
hade en hä, bland djuren, den fick han mjöl-
ka. Han fick fiska i Gälarna i skogen. Var-
je söndag barn folk till honom mat till viken
från godset. Till sin hjälp hade han en stor
hund, som benämndes "Fähund." På en så-
dan stor skog var 3-4 "Herdekajor," så när
han betat en trakt, så fick han med dju-
ren flytta till en annan. Senna herde var

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R.

M. 6468:21

Landskap: Småland.

Härad: Uppvidinge ö Länbörds.

Socken: Ålgölsjö Kråksmåla.

Uppteckningsår: 1940.

Upptecknat av: Carl Viking

Adress: Juräkra " Kråksmåla.

Berättat av: Lantk: J. Nilsson m. f.

Född år 1854 i Ålgölsjö socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

nödvändigt följa djuren för vargarnas skull.
Obs! Jag har aldrig sett en sådan "herdekoja",
men eftersom min mormor sade att sam-
voro precis som en gammaltida kol-
koja, så vet jag huru sam säga ut. Se be-
teckning nr 24 B!

4. A. Vi veta ej om andra "sammarfähus och her-
dekojar än sam jag beskrivit och med be-
teckningar bekräftat.

B. -----

C. -----

5. A. Sammarfähusen gagnades i regel från 11te
maj (= första vallaredan) och till omkring 1ste
september, då pinga korna beta "lialöpe" på

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6468:22

Landskap: Småland.

Upptecknat av: Carl Vikberg

Härad: Elfviggen & Landtöds.

Adress: Furåkra, Bräkneåla.

Socken: Ståghult & Bräkneåla.

Berättat av: Lantb. F. Nilsson,

Uppteckningsår: 1940.

Född år 1854, i Ståghultssocken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

slätterängarna. "Herdekoja" från tiden 11^e maj (70.
till omkring 14de oktober. Vaktarstugor och ända
hos oss.

B. Perioden med "Herdekojor" var före 1850. Obs! Li-
kaså sammarfähus i stort sett, men ett
och annat sammarfähus fanns här till
omkring 1900.

C. Vi veta ej när man först började med dessa
byggnader, dom gå därtill allt för långt till-
baka i tiden. Några årtal å sammarfähus och
vi ej. Att bygga dessa enkla hus och kojor
kunde vilken bonde, som helst.

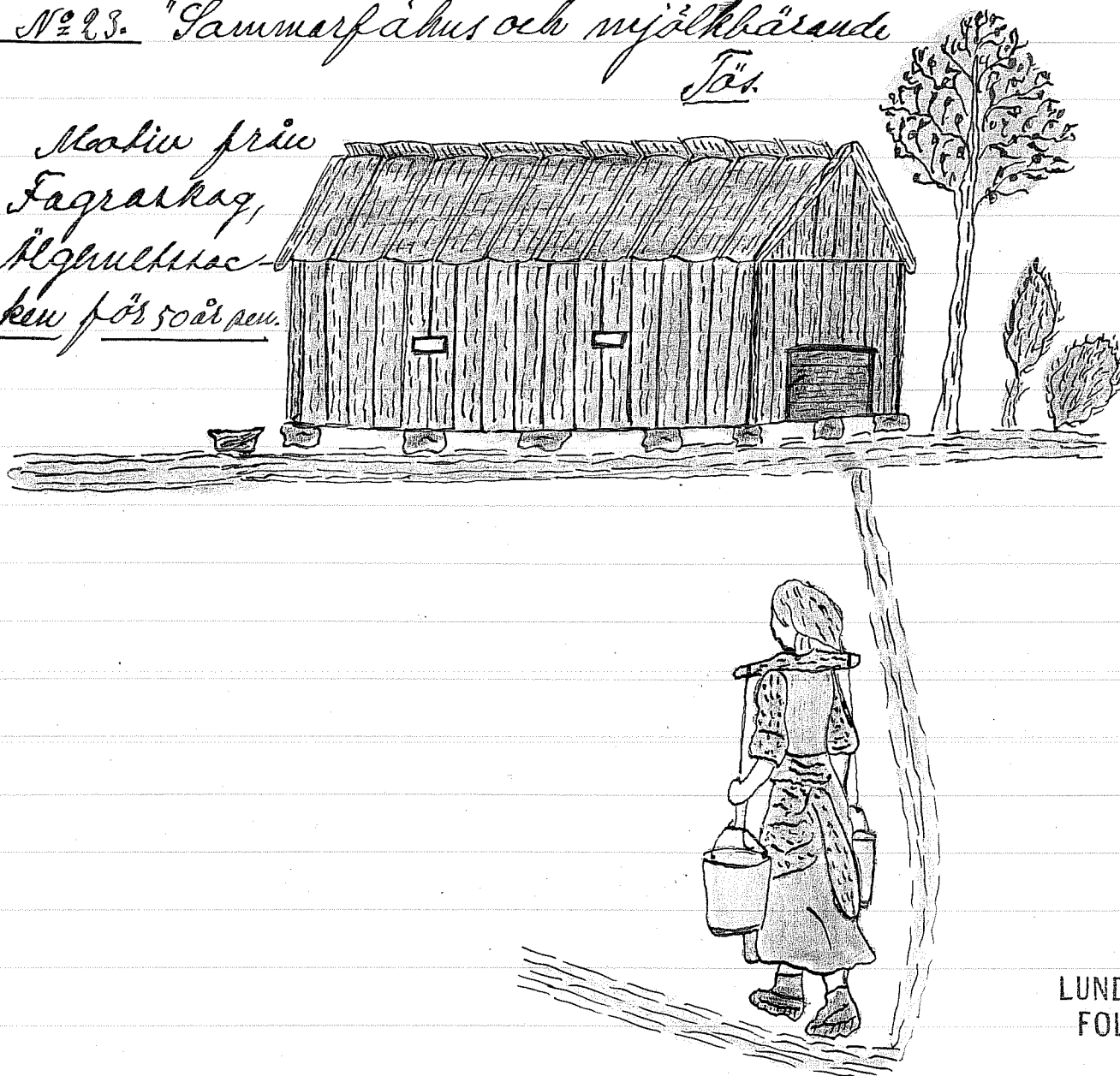
D. Dessa hus har varit lika, men förekomma ej
efter 1900.

G. a. Meddelare mm. Skriv endast på denna sida! Läs avaa!

M. 6468: 22a

Nº 23. "Sammarfåhus och mjölkbärande
Tös.

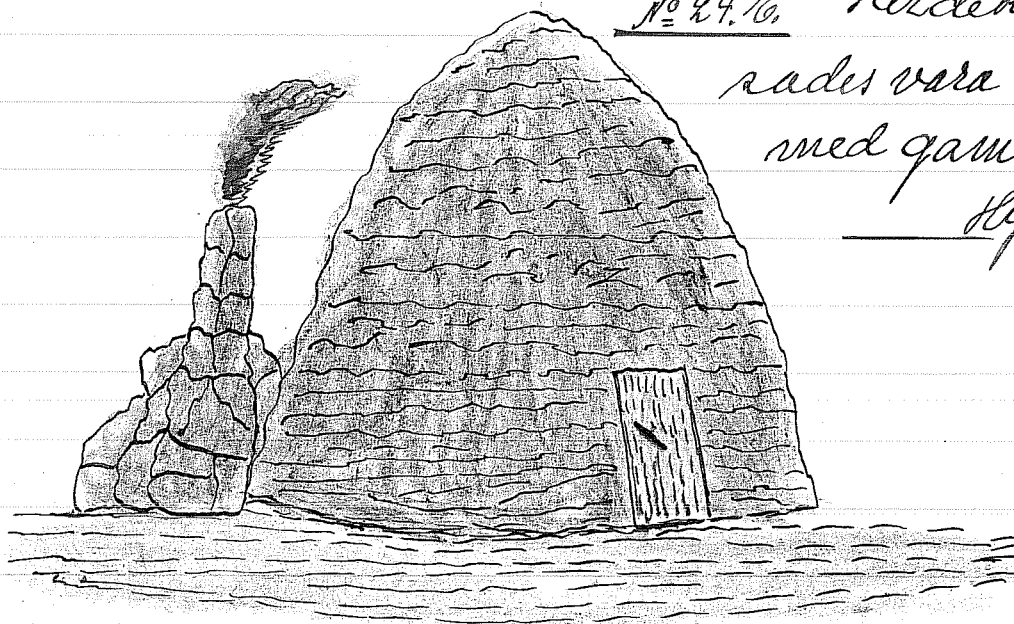
Motiv från
Fagraskog,
Ålgårds-
ken för 50 år sen.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

M. 6468: 226.

Nº 24. b. "Herdekoja" vilken
sades vara absolut lika
med gamla tidens koster-
hytt.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV